

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 13. martā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Jānis Neimanis un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Zemgales rajona tiesas
(turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums
Nr. 24/2023),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 6. panta ceturrtās daļas 2. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no **[datums]**.

2. Apstrīdētā norma paredz, ka valsts amatpersonai, kurai likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 7. pantā noteikti speciālie amatu savienošanas ierobežojumi, ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista vai radošo darbu, arī veicot šo darbu kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Pieteikuma iesniedzēja jau iepriekš ir vērsusies Satversmes tiesā ar pieteikumu, lūdzot atzīt apstrīdēto normu par neatbilstošu Satversmes 91. panta pirmajam teikumam (ieteikums Nr. 216/2022). Satversmes tiesas 2. kolēģija 2023. gada 16. janvārī nolēma atteikties ierosināt lietu (turpmāk – kolēģijas 2023. gada 16. janvāra lēmums), pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu. Kolēģijas 2023. gada 16. janvāra lēmumā secināts, ka pieteikumā nav ietverts Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošs juridiskais pamatojums tam, kādēļ apstrīdētajā normā noteiktajai, iespējams, atšķirīgajai attieksmei nav leģitīma mērķa un kādēļ apstrīdētā norma neatbilstu samērīguma principam.

Izskatāmajā pieteikumā ir norādīts, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, jo Pieteikuma iesniedzēja nesaredz objektīvu pamatojumu iespējamajai atšķirīgajai attieksmei, kas būtu saistāms ar leģitīma mērķa sasniegšanu. Pieteikuma iesniedzējas ieskatā, atšķirīgā attieksme ir noteikta ar likumu, un tās leģitīmais mērķis ir sabiedrības interešu aizsardzība, valsts amatpersonu darbība valsts un sabiedrības interesēs, ieinteresētības ietekmes novēršana, amatpersonas darbības atklātuma, atbildības un sabiedrības uzticēšanās veicināšana. No apstrīdētās normas esot secināms, ka tiesneša darba savienošana ar ārsta darbu neapdraud šo mērķu sasniegšanu, turpretim tiesneša darba savienošana ar ārstniecības personas – māsas – darbu, to apdraud. Pieteikuma

iesniedzēja uzskata, ka tiesneša darba savienošana ar māsas darbu neapdraud sabiedrības intereses vai tiesneša un tiesu varas neatkarību un reputāciju, kā arī nerada ieinteresētības ietekmi vai sabiedrības neuzticēšanos tiesnesim. Turklāt pastāvot līdzekļi, kas ļautu izvirzīto leģitīmo mērķi sasniegt, mazāk ierobežojot personas tiesības. Par šādu līdzekli varētu uzskatīt valsts amatpersonas pienākumu katru gadu iesniegt valsts amatpersonas deklarāciju, kurā norādama visa informācija par citiem ieņemamajiem amatiem un gada laikā gūtajiem ienākumiem. Tāpat likums pieļaujot savienot tiesneša amatu ar māsas amatu biedrībā vai nodibinājumā. Visbeidzot, esot jāievēro, ka salīdzināmos apstākļos Satversmes tiesa 2015. gada 23. novembra spriedumā lietā Nr. 2015-10-01 un 2016. gada 27. jūnija spriedumā lietā Nr. 2015-22-01 atzinusi par Satversmes 91. panta pirmajam teikumam neatbilstošiem ierobežojumus tiesnesim sniegt asistenta pakalpojumu savam bērnam ar invaliditāti un ģimenes loceklim, ar kuru dzīvo nedalītā saimniecībā.

Līdz ar to, ievērojot Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, kolēģijai ir jāizvērtē, vai izskatāmajā pieteikumā ietvertais faktisko apstākļu izklāsts vai juridiskais pamatojums pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

5. Lai izvērtētu, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 91. pantā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam, Satversmes tiesai jānoskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētais regulējums paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šāda attieksme ir attaisnojama, proti, vai tai ir objektīvs un saprātīgs pamats (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 10. jūlija sprieduma lietā Nr. 2019-36-01 10. punktu*). Tādējādi, lai juridiski pamatotu tiesiskās vienlīdzības principa aizskārumu, nepieciešams atrast divas salīdzināmas situācijas, bet pēc tam, atrodot un apsverot abu situāciju atšķirīgos elementus, pamatot, kādēļ atšķirīgā attieksme nav attaisnojama.

Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka salīdzināmās situācijās atrodas tiesnesis, kuram likums pieļauj tiesneša amatu savienot ar ārsta amatu, un tiesnesis, kuram likums nepieļauj tiesneša amatu savienot ar māsas amatu. Tātad Pieteikuma iesniedzēja ir atradusi kopējo elementu salīdzināšanai un konstatējusi pirmšķietami atšķirīgu attieksmi. Tomēr Pieteikuma iesniedzēja savā pamatojumā nav analizējusi un apsvērusi iemeslus, kādēļ apstrīdētā norma atļauj tiesnesim savienot amatu ar pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista vai radošo darbu.

Satversmes tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka ar amatpersonas statusu saistītie ierobežojumi aizsargā tiesu varas un tiesnešu neatkarību institucionālā līmenī un šie ierobežojumi paši par sevi nav uzskatāmi par nesamērīgiem no vienlīdzības principa viedokļa. Turklāt valstij ir ievērojama rīcības brīvība, nosakot, cik lielā mērā atsevišķas atšķirīgas pazīmes salīdzināmās situācijās var būt par pamatu atšķirīgas attieksmes noteikšanai (*sk. Satversmes tiesas 2015. gada 23. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-10-01 17.2., 17.3. un 18.2. punktu*).

Izskatāmajā pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, kāpēc likumdevējs būtu rīkojies patvaļīgi un pārsniedzis savas rīcības brīvības robežas, tiesnesim pieļaujot savienot amatu ar pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista vai radošo darbu, bet nepieļaujot amatu savienot ar citu nodarbošanos. Apšaubot apstrīdētās normas radīto pirmšķietami atšķirīgo attieksmi, pieteikuma pamatojumā nav apsvērti un atklāti likumdevēja nolūki un mērķi, kuru dēļ tiesnesim ir atļauts savu amatu savienot ar ārsta amatu, taču liegts to savienot ar citām ar ārstniecību saistītām profesijām. Piemēram, pieteikumā nav analizēti atšķirīgie ārsta un medmāsas profesiju standarti, atšķirīgā veicamo amata pienākumu sarežģītība, atšķirīgais laiks, kas nepieciešams profesionālo iemaņu iegūšanai un saglabāšanai, kā arī citi apsvērumi, kas varētu kalpot par pamatu apstrīdētajā normā ietvertajam atšķirīgajam regulējumam attiecībā uz šo profesiju pārstāvjiem. Savukārt 2015. gada 23. novembra spriedumā lietā Nr. 2015-10-01 un 2016. gada 27. jūnija spriedumā lietā Nr. 2015-22-01 Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētā norma ir neitrāla, tomēr rada atšķirīgu attieksmi pret tiesnesi tādā

veidā, ka tās noregulējums ir nepietiekami diferencēts, jo neievēro īpašos pieteikuma iesniedzēju apstākļus.

Pieteikuma iesniedzējas iepriekš sniegtā pamatojuma apjoma palielināšana pati par sevi vēl nenozīmē, ka pieteikuma juridiskais pamatojums ir mainījies pēc būtības. Līdz ar to izskatāmajā pieteikumā nav novērsti kolēģijas 2023. gada 16. janvāra lēmumā konstatētie trūkumi.

Papildus kolēģija vērš uzmanību arī uz to, ka saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta otro daļu tiesa pieteikumu Satversmes tiesai formulē motivēta lēmuma veidā. Proti, tiesa neiesniedz konstitucionālo sūdzību, jo to, atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² pantam, iesniedz persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 5. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Zemgales rajona tiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 24/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš